

Івах Діана Вікторівна
*студентка 4 курсу слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*
Семенова Марина Володимирівна
*кандидат юридичних наук, науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*
ORCID: 0000-0002-2216-4343

ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА МАЙНО БОРЖНИКА ПРИ БАНКРУТСТВІ ФОП

Наукова робота присвячена деяким аспектам дослідження процедури звернення стягнень на майно ФОП під час банкрутства. На підставі проведеного дослідження було зроблено висновок про необхідність вдосконалення законодавства, що регулює банкрутство ФОП з метою повного ефективного забезпечення прав кредитора на повне задоволення його вимог та інтересів.

Ключові слова: банкрутство; захист прав кредиторів; боржник; арешт; майно.

Ivah Diana
student of the Yaroslav Mudryi National Law University
Semenova Maryna
*PhD, Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*
ORCID: 0000-0002-2216-4343

APPLICATION FOR COLLECTION OF DEBTOR'S PROPERTY IN BANKRUPTCY OF IE

Scientific work is devoted to some aspects of the study of the procedure for foreclosure on the property of a private individual during bankruptcy. Based on the study, it was concluded that it is necessary to improve the legislation governing the bankruptcy of self-employed persons in order to fully effectively ensure the rights of the creditor to fully satisfy his claims and interests.

Keywords: bankruptcy; protection of creditors' rights; debtor; arrest; property.

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, передбачених законом на вибір підприємця. Під формою підприємницької діяльності прийнято розуміти сукупність законодавчо визначених майнових і організаційних вимог, що визначають правовий режим діяльності суб'єкта, а саме організаційну єдність суб'єкта, його відокремленість і автономність. Таким чином, за своєю природою форма підприємницької діяльності – це певна модель, на підставі якої здійснюється господарська діяльність суб'єктом господарювання [1].

Припинення підприємницької діяльності може відбуватися шляхом ліквідації, реорганізації, та шляхом визнання господарським судом неспроможності боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному законодавством грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури, тобто банкрутства.

18 жовтня 2018 року було прийнято Кодекс з процедур банкрутства № 2597-VIII, який було підписано Президентом України 15.04.2019 року, яким було введено новий інститут – банкрутства фізичних осіб –підприємців.

Вперше в історії України було запропоновано систематизований та цілісний документ, що комплексно регулює всі аспекти банкрутства юридичних та фізичних осіб.

Вирішальними факторами при прийнятті Верховною Радою України нового порядку відновлення платоспроможності боржника стала необхідність забезпечення конкурентоздатності вітчизняного ринку у глобальній боротьбі за фінансові ресурси; захист прав кредиторів; підвищення ефективності процедур банкрутства; досягнен-

ня більш суттєвих результатів у покращенні інвестиційної привабливості вітчизняного ринку та забезпеченні легкості ведення бізнесу в Україні. Також необхідно відзначити, що підґрунтям для змін правового поля слугували недосконалість процедур порівняно з законодавством країн Європейського Союзу. Під час прийняття Кодексу з процедур банкрутства очікувалося що запровадження нововведень покращать становище України у світовому рейтингу Doing business за показником вирішення неплатоспроможності.

У різні часи дослідженнями правового регулювання банкрутства займалися С. В. Глібко [2, с. 309-337], О. В. Коваленко[3], Онисько С., Агре О. [4] та ін.

Але в зв'язку з оновленням законодавства відбулися суттєві зміни в частині визнання фізичної особи банкрутом у випадку неплатоспроможності, яка стала наслідком зайняття підприємницькою діяльністю. Але процедуру, за якою відбувається звернення стягнення на майно фізичної особи-підприємця у процедурі банкрутства ФОП досі не визначено.

Необхідно зазначити, що звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті (опису), вилученні та примусовій реалізації і є засобом захисту прав кредиторів. Стягнення на майно боржника звертається в розмірах і обсягах, необхідних для задоволення вимог кредиторів [5].

За загальним правилом, звернення стягнення на майно фізичної особи, яке призначене для здійснення її підприємницької діяльності, здійснюється за загальними правилами, які застосовуються при зверненні стягнення на майно юридичної особи, однак із своїми особливостями [6].

Аналіз нормативно-правових актів та наукових досліджень, дозволяє зробити висновок про те, що звернення стягнення на майно фізичної особи, яке призначене для здійснення її підприємницької діяльності має деякі особливості.

По-перше, ФОП відповідає за зобов'язаннями усім своїм майном і законодавство України не передбачає виокремлення майна, яке використовується підприємцем для здійснення підприємницької діяльності, із загальної маси належного цьому громадянину майна.

Тому, спочатку стягнення звертається на майно, яке призначене для господарської діяльності, а за недостатністю – на все інше майно фізичної особи, окрім майна, на яке відповідно до закону заборонено здійснювати стягнення.

Безпосередньо майно стягується в такій послідовності:

1) у першу чергу – майно, що безпосередньо не використовується у виробництві (цінні папери, легковий автотранспорт, предмети дизайну офісів та інше майно, готова продукція (товари);

2) у другу чергу – об'єкти нерухомого майна, верстати, обладнання, інші основні засоби, а також сировина і матеріали, призначені для використання у виробництві.[5].

Якщо майно, що безпосередньо було призначене і використовувалося для здійснення підприємницької діяльності не задовольняє вимог кредиторів, звернення стягнення здійснюється на майно, що перебуває у власності фізичної особи. Також, окрім майна на яке відповідно до закону заборонено здійснювати стягнення майна, не звертається стягнення на майно, що обтяжене іншими зобов'язаннями, на що не одноразово у своїх рішеннях звертав увагу Верховний Суд [7].

Якщо ж фізична особа – підприємець перебуває у шлюбі, то відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм особистим майном і часткою у праві спільної сумісної власності подружжя, яка належатиме їй при поділі цього майна. Однак, деякі боржники вважають, що на майно набуто у шлюбі, право власності на яке зареєстровано на чоловіка або дружину боржника, стягнення не звертається.

Проте, вважаємо, що це хибна думка, адже відповідно до Сімейного кодексу України вважається, що кожна річ, набуто за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. У разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором. Також, Законом України «Про виконавче провадження» передбачено у разі, якщо боржник володіє майном разом з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця [8].

Таким чином, у разі недостатності коштів, цінностей або іншого майна боржника для погашення заборгованості, або у разі відсутності таких цінностей та майна, державний виконавець встановлює наявність майна, що знаходиться у спільній сумісній власності подружжя, та у разі його виявлення, вживає заходи по зверненню стягнення на частину такого майна, що належить боржникові.

По-друге, звернення стягнення поширюється не лише на майно, що перебуває у безпосередньому праві власності ФОП, але й на майно, яке було відчужене зацікавленим особам протягом року до порушення провадження у справі про банкрутство [9, с. 95]. У випадку коли боржник володіє спільно з іншою особою об'єктом нерухомості на праві спільної часткової власності для стягнення на частку боржника у такій нерухомості виділ цієї частки в натурі та припинення спільної часткової власності на нерухомість не потрібний [10].

З огляду на вищенаведене, вбачається необхідність додаткових досліджень процедури звернення стягнень на майно ФОП під час її банкрутства. Також, вважаю за доцільне уточнення і правової регламентації такої процедури, для забезпечення прав кредитора на повне задоволення його вимог та інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисов І. В. Організаційно-правові форми господарюючих суб'єктів як інструмент забезпечення підприємницької діяльності. *Право та інновації*. 2019. № 4 (28). С. 27-33.
2. Глібок С. В. Правове регулювання банкрутства. Господарське право: підручник / за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. Харків: Право, 2012. 693 с. С. 687-690.
3. Коваленко О., Скляренко К. Банкрутство підприємств України: причини та наслідки. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_066.pdf (дата звернення: 11.11.2020).
4. Онисько С., Агре О. Інститут банкрутства: економічна сутність та оцінка функціонування. *Аграрна економіка*. 2014. Т. 7. № 3–4. С. 11–15.
5. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404/VIII Дата оновлення: 25.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (Дата звернення: 11.11.2020).
6. Цивільний кодекс України. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.11.2020).

7. Постанова КГС Верховного Суду від 4 червня 2019 року у справі № 922/4404/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82294244> (дата звернення: 12.11.2020).

8. Порядок поділу майна, що є спільною сумісною власністю подружжя. 2019. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/poryadok-podilu-majna-shho-ye-spilnoyu-sumisnoyu-vlasnistyu-podruzzhya/>

9. Лисенко А. Визнання недійсними правочинів боржника відповідно до вимог Кодексу України з процедур банкрутства. Основні аспекти та проблематика застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства: збірка наукових статей / за заг. ред. С. В. Жукова. Київ: Алерта, 2019.

10. Постанова ВП Верховного Суду від 15.01.2020 року у справі № 367/6231/16-Ц URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87393444> (дата звернення: 12.11.2020).

REFERENCES

1. Borysov I. V. (2019). Orhanizatsiino-pravovi formy hospodariuiuchykh subiektiv yak instrument zabezpechennia pidpriemnytskoi diialnosti. *Pravo ta innovatsii - Law and innovation*, 4 (28), 27-33 [in Ukrainian].

2. Hlibko C. V. (2012). Pravove rehuliuвання bankrutstva. *Hospodarske pravo - Commercial law*. D. V. Zadykhailo, V. M. Pashkov (Eds.). Kharkiv: Pravo, 687-690 [in Ukrainian].

3. Kovalenko O., Skliarenko K. Bankrutstvo pidpriemstv Ukrainy: prychny ta naslidky. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_066.pdf [in Ukrainian].

4. Onisko S., Ahre O. (2014). Instytut bankrutstva: ekonomichna sutnist ta otsinka funktsionuvannia. *Ahrarna ekonomika - Agrarian economy*, Vol. 7, 3–4, 11–15 [in Ukrainian].

5. Pro vykonavche provadzhennia: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 r. № 1404/VIII. Data onovlennia: 25.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> [in Ukrainian].

6. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. Data onovlennia: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].

7. Postanova KHS Verkhovnoho Sudu vid 4 chervnia 2019 roku u spravі № 922/4404/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82294244> [in Ukrainian].

8. Poriadok podilu maina, shcho ye spilnoiu sumisnoiu vlasnistiu podruzzhia. 2019. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/poryadok-podilu-majna-shho-ye-spilnoyu-sumisnoyu-vlasnistyu-podruzzhya/> [in Ukrainian].

9. Lysenko A. (2019). Vyznannia nediisnymi pravochyniv borzhnyka vidpovidno do vymoh Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva. *Osnovni aspekty ta problematyka zastosuvannia norm Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva: zbirka naukovykh statei - Main aspects and problems of application of norms of the Code of Ukraine on bankruptcy procedures: collection of scientific articles*, S. V. Zhukov (Ed.). Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

10. Postanova VP Verkhovnoho Sudu vid 15.01.2020 roku u spravi № 367/6231/16-Ts URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87393444> [in Ukrainian].